

O‘ZBEKISTONDA JAMIYATNI MA’NAVIY YANGILANISHI JARAYONIDA YOSHLARNING MADANIY ME’ROSGA MUNOSABATI

Kurbonov Ravshan Raimjonovich
Namangan viloyati yuridik texnikumi
Yoshlar bo‘limi uslubchisi

Annotatsiya. Mustaqilligimiz qo‘lga kiritilgan dastlabki kunlardan oq, ajdodlarimiz tomonidan ko‘p asrlar mobaynida yaratib kelingan g‘oyat ulkan, bebaho ma’naviy va madaniy merosimiz, milliy qadryatlarimizni tiklashi jarayonlarini to‘ldirish ochib berish. Shuningdek, uning asosiy harakatlantiruvchi kuchi bo‘lgan jamiyatimiz a‘zolari bo‘lmish yoshlar qanday buyuk ajdodlarning merosiga, necha ming yillik tarix, betakror madaniyat va qadryatlarga ega ekanimizni his etib yashashga, bu boylikni asrab-avaylab, demokratik qadryatlar, butun jahon taraqqiyoti yutuqlari bilan oziqlantirib, xalqimizning asriy orzu-intilishlariga mos, uning milliy manfaatlariga to‘la javob beradigan, Yangi O‘zbekistonni barpo etishda tarixiy asoslarga ega bo‘lgan, yoshlarning madaniyat va san’at sohasidagi xissalari, qo‘lga kiritgan yutuqlari tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: Madaniyat, san’at, raqs, maqom, baxshi, qaror, farmon, hujjat, islohot.

Mustaqillik yillarida mamlakatimizda buyuk tarixiy-madaniy merosga ega bo‘lgan va jahon sivilizatsiyasining rivojiga ulkan hissa qo‘shgan o‘zbek xalqining tarixiy o‘tmishi, madaniyati va san’ati tarixini o‘rganish yuzasidan keng qamrovli ishlar amalga oshirildi. Shu nuqtai nazarda milliy o‘zlikni anglash, xalqlar o‘rtasidagi totuvlik va diniy bag‘rikenglikni mustahkamlash, umumiy barqarorlikni saqlash ishida tariximizga bo‘lgan e‘tiborni kuchayishi uni o‘rganishda sezilarli ahamiyat kasb etmoqda.

Ma’lumki, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 17-fevralda imzolangan “Fanlar akademiyasi faoliyati, ilmiy-tadqiqot ishlarini tashkil etish, boshqarish va moliyalashtirishni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-2789-sonli qaroriga asosan, bir qator ilmiy-tadqiqot muassasalari Fanlar akademiyasi tarkibiga o‘tkazildi. O‘zbekistonning eng yangi tarixi bo‘yicha Jamoatchilik kengashi Fanlar akademiyasi huzuridagi O‘zbekistonning eng yangi tarixi bo‘yicha Jamoatchilik kengashiga aylantirildi, O‘zbekistonning eng yangi tarixi bo‘yicha Jamoatchilik kengashining quyidagi asosiy vazifalari belgilandi: O‘zbekistonning eng yangi tarixini zamonaviy nazariy-metodologik, fanlararo yondashuvlarga, tarixiylik va xolislik tamoyillariga asoslangan holda tizimli o‘rganishni tashkil etish, O‘zbekistonning eng yangi tarixi bo‘yicha dolzarb

muammolarni ishlab chiqish, shuningdek, buyuk tarixiy-madaniy merosga ega bo'lgan va jahon sivilizatsiyasining rivojiga ulkan hissa qo'shgan o'zbek xalqining tarixiy o'tmishi va bugungi kuniga baho berishda bir yoqlama yondashuvlarga, aqidaparastlikka yo'l qo'ymaslik ishlarini muvofiqlashtirish; fuqarolarda tarixiy xotira, milliy o'zlikni anglash, yuksak ma'naviyat, xalqning tarixiy an'analari, madaniy merosiga hurmat, mamlakatimiz mustaqillikka erishganligining buyuk tarixiy ahamiyatini anglash kabi fazilatlarni shakllantirishga yo'naltirilgan¹. O'zbekiston jamiyatini ma'naviy yangilanish jarayonida ma'naviy faoliyatning turli shakllari mavjud, biroq, ularning barchasi ilk butunlik elementlari bo'lib qoladi. Fan, din, falsafa, san'at, axloq, huquq, siyosat, mafkura, milliy o'zlik ma'naviy madaniyatning aniq shakllari hisoblanadi. Alohida shakldagi ma'naviyatning xususiyati maxsus tuzilish va ma'lum vazifalar majmuidan iborat, har birining ma'naviy faoliyatning turli shakllari mavjud, fan, din, falsafa, san'at, axloq, huquq, o'ziga xosligida ifodalanadi. Ma'naviy madaniyatning ayrim shakllari (fan, san'at) "chegaralanganlikda" farqlanadi, ya'ni ma'naviy madaniyatning aniq sohasiga aylanadi, boshqa shakllarida (axloqiy, estetik) faoliyatning barcha turlari qorishib ketadi.

Madaniyatdagi hayratlanarli funksional haqqoniylik shuki, unda hech bir ortiqcha, shunchaki narsa yo'q, barcha madaniyat hodisasi o'zaro foydali umumiy aloqadorlikda kechadi. Ma'naviy madaniyat kishilar ma'naviy ijodkorligi faoliyatlari natijalari-tasavvurlar, g'oyalar, ilmiy bilimlar, diniy qarashlar, san'at sohalari, axloqiy va huquqiy me'yorlarni ishlab chiqarishdan hosil bo'ladi. Bunday ma'naviy qadriyatlar o'zicha paydo bo'lmaydi, balki muayyan taraqqiyot bosqichida o'zaro munosabatga kiradigan kishilar tomonidan yaratiladi. "Ma'naviy madaniyat – ma'naviy ijodning shunchaki mahsuloti bo'lmay, balki ijodiy faoliyatni amalga oshiradigan kishilar o'rtasidagi munosabatni ham bildiradi. Shuningdek, ma'naviy madaniyat ta'lim va fan sohasi bilan bog'langan ilmiy faoliyat va bilim olish jarayoni bilan uzviy bo'lgan bilish madaniyatini, axloqiy va estetik madaniyatni o'z ichiga oladi. Natijada, ma'naviy madaniyat o'zaro uzviy bog'liqda inson ma'naviy fazilati va faoliyatining narsalarda moddiylashgan shaklida, inson tomonidan yaratilgan ma'naviy qadriyatlar shaklida (ilm, san'at, huquq, axloq qoidalarida) mavjud bo'ladi².

Har bir jamiyat shaxs madaniyatini kamol toptirishda o'zining me'yoriy qadriyatlarini belgilaydi va shaxsning ma'naviy ehtiyojlarini ta'minlaydi. Jamiyat bilan shaxsning o'zaro munosabati, shaxsning erkinligi, uning huquq va burchlari,

¹ To'ychiboyeva S. O'zbekistonda jamiyatni ma'naviy yangilanishi jarayonida madaniy merosga munosabati // "Xalq so'zi", 2017-yil 1-iyul. – №3.

² Abdullayev M., Umarov E. Madaniyatshunoslik asoslari. O'quv qo'llanma. – T.: "Turon-Iqbol", 2006. – B.15.

insoniy qadriyatlar haqidagi muammo barcha tarixiy davrlardagi muhim masala hisoblangan. Inson tabiatning oliy mahsuli bo‘lib, uning mohiyati barcha ijtimoiy munosabatlar yig‘indisi bilan belgilanadi.

Bunda dastlabki, eng muhim qadam “O‘zbek tili haqidagi” qonunning qabul qilinishi bo‘ldi. Bu bilan o‘zbek tilidagi xalqning bebaho madaniy va milliy boyligi maqomi tiklandi. Bundan tashqari, Buxoro va Xiva shaharlaridagi me‘morchilik yodgorliklarini ta‘mirlash borasida faol ishlar olib borilib, yodgorliklar shu davrda jahon ahamiyatidagi maqomga ega bo‘ldi. Bu shaharlarning 2500 yilligi, Toshkentning 2000 yilligi kabi sanalar katta tantana bilan nishonlandi. Ijtimoiy-iqtisodiy muammolarga qaramasdan milliy madaniyatni asrovchi yangi muzeylar barpo etildi: Temuriylar davri tarixi muzeyi. Olimpiya shon-sharafi muzeyi va O‘zbekiston tarixi muzeyi yangi mazmunda boyitildi. Maqomchilar muzeyi va boshqalar dunyoga mashhur bo‘ldi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yhati

1. Usmonov Q., Sodiqov M., Burxonova S. O‘zbekiston tarixi. Oliy o‘quv yurtlari barcha bakalavr yo‘nalishlari uchun darslik. – T.: “Iqtisod-moliya”, 2006.
2. Qoraboyev U., Soatov G‘. O‘zbekiston madaniyati. O‘quv qo‘llanma. – T.: “Tafakkur-Bo‘stoni”, 2011.
3. Mansurov U., To‘xtaboyev A. O‘zbekistonning madaniyati va sa‘nati tarixi. O‘quv qo‘llanma. – T.: “O‘z kitob savdo nashryoti matbaa ijodiy uyi, 2021.
4. Ergashev I. Yoshlarning ijtimoiy faolligi. –T.: “Akademiya”, 2020.
5. Topildiyev O. Yoshlar – kelajak bunyodkorlari. – Namangan, 2013.
6. To‘ychiyeva S. Boshqaruv texnologiyalari. O‘quv qo‘llanma. – T., 2019.
7. Абдуллаев Х. Санъат тарихи. – Т.: Санъат, 2001.
8. Mamatov. U. O‘zbekiston madaniyatida tarixiy janrdagi tasviriy sa‘nat asarlari (XX asr ikkinchi yarmi – XXI asr boshlari). – T., 2021.
9. Abdullayev M., Umarov E. Madaniyatshunoslik asoslari. O‘quv qo‘llanma. – T., 2006.
10. Хайруллаев М. Маданий мерос ва фалсафий фикр тарихи. –Т.: Шарқ, 1985.
11. Ойдинов Н. Ўзбекистон халқлари санъти тарихи (Дастур). – Тошкент, 1993.